

דכל לנוי לכו"ע אסור, קשה מאכן דרב הונא או רב מתירין בתורתו, שהוא נוי לבהמה. וצ"ל להתוס' לא יפדשו תיתרי כפי' הרי"ף אלא כפרש"י שמחברין אותם בקשר שנים שנים שלא יברחו. ובערוך הביא פ"י הרי"ף וכן פ"י הרי"ף ופרש"י ועוד פירוש בשם רה"ג תותרי חמור שעושין לו חבלין וקושרין אל רגליו זו בזו כדי שיתקרבו פסיעותיו זו לזו ולא יתרחקו ויבא לידי ריצה.

וכפי' המאור יש לבאר מחלוקת הרמב"ם והראב"ד, דהרמב"ם בהי"ב כתב כפי' הרי"ף והרי"ף ובמטליות המרוקמות שמיפין אותן בהן, והשיגו הראב"ד אין זה נכון דהא אמרינן בין לנוי בין לשמר אסור. נראה דהראב"ד מפרש כרוכין כפי' התוס' דנטירותא נמי איכא, אבל לנוי לבד לכו"ע אסור, ולפיכך השיג בזה על הרמב"ם, דליכא הכא משום נטירותא כלל ורק כדי ליפותה, וזה לכו"ע אסור, ותותרי מפרש כפי' רה"ג או כפרש"י, אבל הרמב"ם מחלק בין נוי הרגיל גם בחול שזה מותר אף בשבת, אבל בזהורית ורצועה שבין קרניה אינו נוי הרגיל לכל אף בחול, וחילוק זה הביא המ"מ בהי"ג סדיה ולא יצא הסוס, וכן חילק בזה בספר או"ז סימן פ"ג אות י"ז, ועיי"ש באות ד', וכפי' הנדאה לא היתה לפניו השגת הראב"ד זו, גם המ"מ והמ"ע לא הזכירו השגה זו.

ובאור שמח פירש דרצועה שבין קרניה לנוי אסור התם הוא לנוי בעיני האדם אבל כאן היפוי הוא בשביל הבהמה שלעיני הבהמות יפין הן ולכן הנקבות מודקקות להן מפני יופין ולכן פירשו בגמרא מאי משמע דהאי לבובין לישנא דקרובי הוא דכתיב לבבתני אחותי כלה ולכן כיון שבוה מתפין הן לעיני הבהמות שפיר יוצאת בזה אבל מה דהוי לנוי בעיני אדם אסור לה לצאת. והנה לדבריו גם בזהורית שבין עיניו היה לנו להתיר מטעם זה שג"כ עושין זה ליפותו, ונימא שהוא ג"כ בשביל לעיני הבהמות שיוזקקו לו, דמה לי קישוט זה או קישוט זה, והזהורית הוא בין עיניו שגראה לכל, אלא דלגבי בהמות לא שייך דבר זה, ולהיפך מצינו דבר כזה בנקבות דרחלים יוצאות שחורות כדי שיעלו עליהן זכרים, והיינו שתתגלה ערותן עד שתהא פריצתה קודאה לזכרים, ומה דקאמר דלבוין לישנא דקרובי הוא, היינו מצד עצם הנוי שמלכב דכתיב לבבתני אחותי כלה, דאי משום הודקקות הבהמות היה צריך להלביש זאת לנקבות יותר מלזכרים וכאמור, אלא גם הכא הנוי הוא בשביל עיני האדם, וכמו זהורית בין עיני הסוס, ומה שהרמב"ם פסק דמותר צ"ל דמחלק בין נוי הרגיל גם בחול לכל לאינו רגיל, וכדנראה מהמ"מ, ואולי לשם כך הביא קושיא זו ותירוצה זה עמו, והיינו כדי לישב בה גם השגת הראב"ד, אע"פ שלא הזכירה.

וראיתי במראה הפנים שכתב על השגת הראב"ד דבאמת לאו קושיא היא דהא הכא איירי בשקשר המטלניות וליכא חששא דנפיל ואתי לאתויי ומשוי נמי לא הויה דליפות הן ואין הכי נמי שאם קשר הרצועה בקרני פדה ובאופן דליכא חששא דנפל שרי אם הוא לנוי וכגון שקדח בקרניה וכדאמר הכא בהלכה ד' אם היתה קרניה קדוחה מותר ואע"ג דרבי יוסי לקמן אקשי עלה הא ליתא דבהדיא אמרינן בש"ס דילן עז שחקק לה בקרניה יוצאה באפסד בשבת וכ"פ הרמב"ם שם בהי"א וזה פשוט עכ"ד.

ודבריו שגבו ממני ולא יכולתי להולמם, דהתא גבי עז הוא דאמרינן שאם חקק לה בין קרניה יוצאה באפסד, לפי שעז צריכה שמירה שלא תברח, וכן מבואר בחי' הרשב"א שם ד"ה א"ל אביי וכו', אלא דבקשירה בעלמא אסור דלמא שלפה מדאשה מתוך שראשה דק וזיהא מתנתקת לכאן ולכאן כשמושכין אותה ואתי לאתויי ד"א ברה"ר, ולזאת כשחקק לה דשוב ליכא חשש דנפילה מותר, אבל בפרה שאין צריכה שמירה אפילו חקק לה בקרניה אסור, משום דכל לנוי הו"ל משוי, ולא עוד אלא אפילו לשמר שאוחזה בה דשמואל מתיר משום דפוסק כחנניא דנטירותא יתירתא מותר, אבל לדין דקיי"ל כרב אפילו לשמר אסור, והוה דמקשה רבי יוסי דליאסר מטעם נטירותא יתירה, וכך הם דברי הרמב"ם שם לא תצא הפרה בעור הקופר וכו' ולא תצא ברצועת שבין קרניה בין לנוי בין לשמר, עז שחקק לה בקרניה יוצאה באפסד הקשור בחקק בשבת, הרי שעזב את הפרה דאיירי בה ונקט הדין דחקיקה בעז דוקא, והוא משום שצריכה שמירה ולא הוי נטירותא יתירה לכן לא הוי משוי, אבל בפרה לא

והנה מה שרצה לפשוט מרבי ישמעאל בר"י ארבע בהמות וכו' מאי לאו למעוטי גמל בחטם, ודחי לא למעוטי נאקה באפסד, קשה איך אפשר לומר שבא למעט נאקה באפסד, דהיינו השמור בשמירה מעולה שיצא בפחותה ממנה, הדי מתיר סוס באפסד, וסוס דרכו בשיר, הרי דבפחות שמירה מתיר, לזה מפרש הרמב"ם דרבי יוסי באמת חולק על המשנה וסובר דסוס יוצא באפסד, אבל במחליף המעולה בפחותה אסור, ולפי שאין שמירה פחותה מאפסד לכן רצה לומר שבא למעט הפחות במעולה, ודחי דעדיין משכחת למעט מעולה בפחותה והיינו נאקה באפסד, דרק ארבע בהמות אלו יוצאות באפסד ולא משכחת יותר, ואיכא ממעט נאקה באפסד, ואיכא מביא הגמרא במתניתא תנא לובדקים וגמל יוצאין באפסד, ומפרש הרמב"ם דברייתא זו חולקת על ר"י בר"י, דהא סובר דרק שני אלה יוצאין באפסד ולא סוס ופרד וחמור, ובלובדקים חולק ג"כ על המשנה, ולפיכך השמיט הרמב"ם הדין דפרד וחמור כיון דפליגי בהו בשמירה זו, ושיעור אחר לא אתמר בהן, וכן השמיט לובדקים משום דתנא דברייתא חולק בזה על תנא דמשנה, ולא הכריע בכ"ז כמאן הלכתא. אבל בסוס פסק בשיר כתנא דמתניתין דלא כרבי יוסי, שכן גם תנא דברייתא חולק עליו ומסתמא סובר כתנא דמשנה דיוצא בשיר, וזה הנראה לי בביאור דעת הרמב"ם, ונכון הוא.

(ב) סביב צוארה. בגמרא מאי יוצאין ומאי נמשכין אמר רב הונא או יוצאין כרוכין או נמשכין, ושמאל אמר יוצאין נמשכין ואין יוצאין כרוכין במתניתא תנא יוצאין כרוכין לימשך, ופרש"י יוצאין כרוכין הרצועה סביב צוארן ואע"פ שאינו אוחזה לאו משוי הוא דלנוי נמי אורחיהו הוא, יוצאין נמשכין דנטירותא אורחא הוא, ואין יוצאין כרוכים דלנוי לאו אורחא הוא, כרוכין לימשך כרוכים בריוח שיכול להכניס ידו בין הכרך לצואר או יניח מעט מן החבל שאם באת לברוח ימהר ויאחזנה, והנה הרי"ן הקשה מהא דלא יצא הסוס בזהורית שבין עיניו, אלמא לנוי בבהמה אסור, וכן לעיל אמרינן בין לרב בין לשמואל פרה ברצועה שבין קרניה לנוי אסור, ותירץ דלנוי הרגיל בחול אפילו בשבת שרי אבל רצועה בקרני פרה וזהורית שבין עיני הסוס אינו רגיל בחול אלא מקצת אנשים עושים כן לעתים ומשו"ה אסור דהו"ל כמשוי, והביא ראייה דלנוי הרגיל בחול שרי מדנתן טעם להא דאין החמור יוצא בזוג משום דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא, הא לא"ה שרי, אע"ג שאינו אלא נוי בעלמא, אבל אחרים פירשו דהאי כרוכין דשרי הכא דוקא רפוין שאדם יכול להכניס ידו בין הכריכה לצואר למשוך, וזה דעת התוס' שפירשו הכי, דר"ה סובר דנטירותא נמי איכא בכרוכין שאם רוצה הבהמה לברוח יתפסנה בכריכת האפסד ולא הוי משוי, ושמאל סובר כרוכין לא הוי נטירותא, ובמתניתא תנא כרוכין לימשך, פירשו דר"ה מתיר כרוכים לימשך שיש חלל בין אפסד לצואר שהוא נוח לימשך כשירצה, ושמאל סבר לימשך דוקא שיש חבל תלוי באפסד, ויש להעיר על הרי"ן בראיתו דלנוי הרגיל בחול שרי מהא דאין החמור יוצא בזוג משום דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא, הא לא"ה שרי, דא"כ תקשה מאן לשמואל, דהוא אוסר לנוי בכל ענין, ואפילו ברגיל בחול, כי הכא דאוסר כרוכין אע"ג דרגיל בחול, אבל התוס' במשנה שם כתבו דמשוי אינו שבטל אגב אפסד, וזהו לשיטתם דכל לנוי לד"ה אסור אפילו ברגיל בחול, ולפיכך פירשו דלא הוי משוי משום שבטל אגב האפסד, והרשב"א והמאירי הקשו ג"כ קושיא זו דהא לנוי אסור, ותירצו דלרבותא נקט לטעם זה דאפילו תמצא לומר דלנוי מותר הכא אסור, ועוד תירצו לחלק בין נוי הרגיל לכל בחול אפילו בשבת שרי והיינו טעמא דזוג אבל רצועה וכו' כמ"ש הרי"ן, ואיני יודע מה יענו לתירוצה זה למה דס"ל לשמואל שגם לנוי הרגיל בחול אסור, כדאוסר הכא בכרוכין, ועדיין קשה למיל הטעם משום דאזיל לחינגא בלא"ה אסור משום משוי, וצ"ע.

ולכאורה יש להוכיח כפרש"י מהא דלקמן (דנ"ג) מאי לבובין אמר רב הונא תותרי, ופירש הרי"ף מטלניות מרוקמים שמיפין ומקשטין בה את הבהמה, וקשה הא לנוי אסור, וצ"ל דרב הונא לשיטתו דמתיר כרוכין, והתם ג"כ נוי זה רגיל גם בחול, ומשו"ה מותר, ואף לגרסת הרי"ף רב, נוכל לומר שגם לרב הכי ס"ל, ושמאל דאוסר גם בנוי כזה מפרש לבובין כדפירשו שאר אמוראים שם, אבל להתוס'